

**Східноукраїнська організація
«Центр педагогічних досліджень»**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ РОБІТ УЧАСНИКІВ**

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ
І ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК»**

9–10 лютого 2018 р.

**Харків
2018**

УДК 37.01+159.9(063)

П 27

П 27 Перспективні напрямки розвитку сучасних педагогічних і психологічних наук: Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції: (м. Харків, Україна, 9–10 лютого 2018 р.). – Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2018. – 112 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 37.01+159.9(063)

© Автори статей, 2018

© Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2018

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД В ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ. ТЕХНОЛОГІЯ ДИСКУСІЇ Галайденко С. А., Данілевич О. П.	6
ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ВТНЗ Галацин К. О.	11
ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНОГО КОНТЕНТУ АУТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ Козьменко О. І.	14
ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ САМОМАСАЖУ У КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНІЙ РОБОТІ Рібцун Ю. В.	18
ПЕРЕВЕРНУТИЙ КЛАС ЯК НОВИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ Ярмольчук Т. М.	22

НАПРЯМ 2. СИСТЕМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ

ПРОБЛЕМА ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ Власенко О. М.	25
СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ПОНЯТТЯ «ВИХОВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ» Мулярчук О. П.	28

НАПРЯМ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

СУТНІСТЬ ГРИ ТА РОЛЬ ВИХОВАТЕЛЯ У ОРГАНІЗАЦІЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ Сільвашко Л. О.	33
--	----

НАПРЯМ 4. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

АДАПТАЦІЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ДО УМОВ ПРАЦІ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ Баглай В. І.	36
--	----

ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ САМОМАСАЖУ У КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНІЙ РОБОТІ

Рібцун Ю. В.

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник лабораторії логопедії*

**Інститут спеціальної педагогіки
Національної академії педагогічних наук України
м. Київ, Україна**

Спектр категорії дітей з особливими освітніми потребами, у т. ч. й із порушеннями мовленнєвого розвитку, досить широкий і різнорідний, що, своєю чергою, потребує використання такого діапазону коригувально-розвивального впливу, який охоплює як педагогічні, психологічні, так і медичні прийоми у гармонійній єдності та тісному взаємозв'язку.

Міждисциплінарний теоретичний аналіз наукових джерел (Н. Абрашина, О. Архипова, С. Бортфельд, Г. Дедюхіна, М. Ейдінова, Г. Іпполітова, І. Макарова, Ю. Мікляєва, Л. Могуча, О. Новікова, М. Піскунов, О. Правдіна, Ф. Рау, К. Семенова, М. Хватцев, Т. Яньшина та ін.) дав змогу виявити контрадикторність сучасних підходів до організації логопедичної роботи з дітьми з порушеннями мовлення (діада: «науково обґрунтованою та практично дієвою допомогою у подоланні мовленнєвих порушень у дітей різних вікових груп є фізіотерапевтична система масажу, що сприяє нормалізації фізичного та психоемоційного стану – проведення загального лікувального чи спеціального логопедичного масажу потребує від спеціаліста наявності медичної освіти, що унеможлиблює їх вільне використання у компенсаційній роботі») і тим самим підтвердити актуальність застосування прийомів самомасажу, які є універсальними в практиці педагогів як дошкільних, так і шкільних навчальних закладів, та не потребують спеціальних умов проведення [1].

Самомасаж, як і лікувальний чи логопедичний масаж:

- покращує обмінні процеси, кровообіг, нервову провідність, що забезпечує стимуляцію кінетичних і кінестетичних пропріоцептивних відчуттів;
- допомагає нормалізувати м'язовий тонус шляхом активізації чи розслаблення, зокрема у артикуляційній, мимічній, загальній мускулатурі, таким чином сприяючи зменшенню прояву м'язових синдромів і патологічних рухових автоматизмів у вигляді атаксій, синкінезій, гіперкінезів і судом, гіперсаливації у дітей із дитячим церебральним паралічем, різними формами дислалії, дизартрії, ринолалії, заїкання, голосовими порушеннями;
- опосередковано покращує складові мовленнєвої діяльності (зокрема, формування статички і динаміки звукотворення);
- здійснює психологічне розвантаження, послаблюючи або трансформуючи таким чином негативні поведінкові реакції.

Можна запропонувати умовну класифікацію видів самомасажу в залежності від:

– наявності чи відсутності окремих предметів чи спеціального обладнання:

а) з предметами (іграшки, ребристі олівці, трубочки з коктейлю, крупи, природний матеріал (квасоля, горох, шишки, жолуді, каштани) тощо) чи спеціальним обладнанням (наприклад, щітковий самомасаж, який проводиться зубними щітками чи інструментами, що нагадують їх своїми структурними ознаками);

б) без предметів чи спеціального обладнання;

– наявності чи відсутності ритмізованого супроводу:

а) з ритмізованим супроводом (музичним, віршованим, лічбою, метрономом, відплескуванням, відстукуванням, відбиванням);

б) без ритмізованого супроводу;

– кількості використаних рук;

а) одnorучний – здійснюється однією, переважно ведучою, рукою;

б) дворучний – проводиться обома руками;

– наявності чи відсутності зорового контролю:

а) із зоровим контролем – із залученням дзеркала;

б) з опорою лише на тактильні відчуття (із заплющеними очима);

– кількості учасників:

а) індивідуальний;

б) підгруповий;

в) фронтальний;

– наявності чи відсутності симетричних рухів:

а) симетричний – здійснюється обома руками на однорідних ділянках;

б) несиметричний – може здійснюватися як однією, так і обома руками на одній чи різних ділянках;

– впливу на м'язи:

а) розслаблюючий;

б) стимулюючий;

– глибини самомасажу:

а) глибокий;

б) поверховий;

– ділянки масажного впливу;

а) язиковий – самомасажні розминальні, колові рухи охоплюють м'язи кінчика язика та передньої частини, його бокових сторін;

б) губний – розминання, виконання пасивних рухів на розтягнення губ в сторони та вип'ячування вперед;

в) щічний – розминання, «пальцевий душ» у вигляді легкого попере- мінного постукування кінчиками пальців по поверхні щік, поплескування, пощипування, розтирання, колові рухи, погладжування;

г) підборідний – розминання, пощипування підборідних м'язів, погладжування;

г) мімічний – самомасаж здійснюється за основними мімічними лініями;

д) вушний – розтирання, розминання всієї поверхні вушних раковин;

е) шийний – колові рухи, розминання шийних м'язів;

ж) ручний – поплескування зовнішньої та внутрішньої поверхонь рук;

з) пальчиковий – розминання, розтирання, пощипування, колові рухи, витягування.

На етапі первинного ознайомлення з прийомами самомасажу предмети та спеціальне обладнання на заняттях не використовуються. Увага дітей має бути максимально зосередженою на спостереженні за діями вчителя-логопеда, його коментарях і чіткому повторенні відповідних рухів. Поступово зоровий контроль може послаблюватися і в роботу включаються окремі предмети чи відповідні зображення-стимули на позначення назв вправ, «помічники» для виконання (шишки, жолуді, горох, квасоля, масажні м'ячики, кільця чи палички су-джок тощо).

Якщо глибокий самомасаж знижує збудливість нервової системи, таким чином сприяючи розвитку гальмівних процесів, то поверховий – навпаки, підвищує їх збудливість. Ці види самомасажу використовуються в залежності від віку дитини та ступеня тяжкості мовленнєвого порушення, зокрема, стану м'язового тонусу в артикуляційній та / чи мімічній мускулатурі, рухових можливостей і вираженості патологічної симптоматики. Під час масажного впливу при гіпотонусі застосовують активні енергійні, ритмічні та швидкі рухи, які покращують кровообіг, прискорюють відтік венозної крові, підвищують активність м'язових волокон. При вираженому гіпертонусі м'язів, навпаки, здійснюють повільні погладжувальні рухи, що, своєю чергою, підвищують еластичність м'язових волокон, здійснюють заспокійливий вплив і викликають приємні відчуття тепла.

Язиковий, губний і щічний самомасаж сприяє значному покращенню роботи мовленнєво-рухового апарату, адже активізує кровообіг, створює ті кінестезії, які можна назвати позитивними через підготовку відповідної бази для якісних артикуляційних рухів, а отже, промовляння тих чи інших звуків. Вушний самомасаж є надзвичайно корисним через значну кількість біологічно активних точок (БАТ), розміщених по всій поверхні вушної раковини. Прийоми розтирання та розминання активізують їх, сприяючи гармонізації усього дитячого організму та всіх систем. Загальновідомими є діади «рука – мозок», «рука – мовлення», тому активізуючи БАТ на поверхні долоні та кінчиках пальців, паралельно розвиваємо тактильну чутливість та нормалізуємо психомовленнєву діяльність, покращуємо працездатність усього головного мозку.

Індивідуальний самомасаж спрямований на вирішення корекційно-розвиткових завдань стосовно конкретної дитини, підгруповий та фронтальний мають універсальний загальнорозвивальний характер.

Доцільно надати певні методичні рекомендації для проведення самомасажу:

- самомасаж проводиться в ігровій формі;
- самомасаж може тривати від 2 до 7 хв.;
- кожна вправа самомасажу повторюється 4-5 разів;
- перед проведенням самомасажу слід обов'язково вимити руки, а перед здійсненням язикового, губного та щічного самомасажу – вмитися;
- проведенню язикового, губного та щічного самомасажу з метою підвищення його ефективності має передувати робота з розвитку стереогнозу та оптико-просторових уявлень;
- потрібно чергувати самомасаж і відпочинок; після виконання кожної вправи доцільно розслабитися і при потребі ковтнути слину;
- максимальне залучення різних видів аналізаторів (тактильний, зоровий, слуховий) під час самомасажу сприяє розвитку у дитини статико-динамічних відчуттів і чітких артикуляційних кінестезій;
- прийоми самомасажу можуть варіюватися та використовуватися кількаразово упродовж дня;
- використовувані предмети при губному та язиковому самомасажі мають бути суто індивідуальними, краще стерильними, а при щічному – продезинфікованими;
- самомасаж не повинен викликати дискомфорту, а лише позитивні емоції.

Отже, використання прийомів самомасажу робить логопедичні заняття цікавішими та ефективнішими, фізично та емоційно налаштовує дитину на гру-заняття з учителем-логопедом, знімає втому після фізичного чи розумового навантаження. Зміна сили, тривалості, характеру та ділянок такого впливу є відновлювальною для рухової активності, сприятливою для покращення трофіки тканин, стимулюючою для прискорення аферентацій у мовленнєві зони кори головного мозку, інтенсифікації міжпівкульної взаємодії, дієвою для нормалізації мовленнєвих функцій і підвищення пізнавальної активності в цілому.

Література:

1. Рібцун Ю. В. Види логопедичного масажу в роботі з дітьми із порушеннями мовленнєвого розвитку / Ю. В. Рібцун // Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільськ. нац. ун-ту ім. Г. Огієнка; гол. ред. П. С. Каньоса. – Вип. 14. – Кам'янець-Подільський: КПНУ – 2013. – С. 368-372.